

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІПП

Світлана КОНДРАТЮК

« 30 »

серпень

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» ТА
ДЕОНТОЛОГІЯ

галузь знань 23 Соціальна робота
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма бакалавр
(назва)

мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННІПП

« 30 » серпень 2023 р.

Голова

Юлія БОНДАРЕНКО

доктор педагогічних наук, професор

СУМИ 2023

Розробник:

ЗНОБЕЙ Олексій Володимирович, викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності

Протокол № 1 від 30 серпня 2023 року.

Завідувач кафедри
канд. пед. наук, доцент

Анжела ПОЛЯНИЧКО

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» ТА
ДЕОНТОЛОГІЯ»**

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	бакалавр	Обов’язкова	
		Рік підготовки	
I-й			
Семестр			
Загальна кількість годин – 150		I-й	I-й
		Лекції	
		26 год.	
		Практичні, семінарські	
		28 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
	94 год.		
	Консультації		
2 год.			
Вид контролю: іспит			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Ознайомлення студентів із засадами соціальної роботи, особливостями її розвитку в Україні, відмінностями у роботі з різними групами клієнтів, які потребують соціальної підтримки, а також з управлінськими аспектами соціальної роботи; надати студентам знання основ професійної етики фахівця соціальної сфери, етичної комунікації в професійній діяльності, про способи її використання у практичній діяльності; сформулювати вміння реалізації професійної етики на практиці.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності «Соціальна робота» та деонтологія» є блок дисциплін професійно-орієнтованої підготовки: «Соціалізація особистості», «Соціальна політика України», «Історія і теорія соціальної роботи та соціального забезпечення».

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	ПРЗ 1	Знання та розуміння основ соціальної роботи і соціального забезпечення, в тому числі з урахуванням гендерного підходу. Знання основ економічної допомоги об'єктам соціального захисту. Знання форм, методів і засобів надання соціальної допомоги.
	ПРЗ 4	
	ПРЗ 6	
Уміння	ПРУ 1.	Уміння аналізувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення. Уміння застосовувати інноваційні підходи щодо розв'язання проблем соціального захисту. Уміння самостійно здійснювати пошук інформації з різних джерел для розв'язання фахових задач.
	ПРУ 6.	
	ПРУ 8.	
Комунікація	ПРК 1	Володіти основами професійної мовленнєвої культури у процесі взаємодії з різними віковими і соціальними категоріями населення. Бути здатним до ефективної комунікації в процесі навчання теорії і практики соціального забезпечення.
	ПРК 3.	

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	студент/-ка демонструє повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; знання основної та додаткової літератури; виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
B	студент/-ка демонструє достатні знання матеріалу в заданому обсязі, з певною систематичністю виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; виявляє переважно конструктивний і репродуктивний характер використання набутих знань та умінь.
C	студент/-ка виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, успішно виконує практичні завдання, засвоїв/-ла основну та додаткову літературу, виявляє здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента/-ки наявні незначні помилки.
D	студент/-ка виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент/-ка спроможний/-на усунути їх із допомогою викладача/-ки.
E	виставляється студентіві/-ці, відповідь якого/-ї під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення.
F	студент/-ка не спроможний/-на до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни. студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни
FX	студент/-ка не опанував/-ла матеріал навчальної дисципліни на достатньому рівні, але рівень залишкових знань та умінь дозволяє повторне складання підсумкового контролю за результатами самостійної підготовки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль																		Самостійна робота	Сума балів
Змістовний розділ 1									Змістовний розділ 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		
72																		28	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі **методи контролю**:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.
- методи письмового контролю: тестові завдання, розв'язання задач і вирішення проблемних ситуацій репродуктивного, конструктивного і творчого рівнів;
- методи практичного контролю: виконання самостійних завдань;
- методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи соціальної роботи.

Тема 1. Соціальна робота як вид професійної діяльності. *Соціальна робота як суспільне явище. Сутність соціальної роботи. Місце соціальної роботи у сучасному суспільстві. Предмет соціальної роботи. Системний характер соціальної роботи. Розвиток поглядів на соціальну роботу як на суспільний феномен.*

Тема 2. Взаємодія теорії та практики соціальної роботи. *Соціальна політика і соціальна робота. Соціальна робота як прикладна діяльність.*

Напрями професійної соціальної роботи. Соціальний захист і соціальна безпека. Нормативно-організаційні аспекти соціальної роботи. Правове регулювання соціальної роботи. Принципи соціальної допомоги.

Тема 3. Зміст і структура соціальної роботи. *Становлення соціальної роботи як науки. Складові діяльності соціального працівника. Предмет соціальної роботи. Сфера діяльності соціального працівника.*

Тема 4. Становлення соціальної роботи як самостійного напрямку діяльності. *Виникнення та еволюція соціальної роботи. Періодизація соціальної роботи. Зародження фахової соціальної роботи. Теоретичні моделі соціальної роботи.*

Тема 5. Нормативно-організаційні аспекти соціальної роботи. *Правове регулювання соціальної роботи. Система соціальних служб в Україні. Організаційні аспекти соціальної роботи.*

Тема 6. Об'єкти і суб'єкти соціальної роботи. *Основні соціальні проблеми в Україні. об'єкти соціальної роботи. Особливості статусу клієнта соціальної роботи. Характеристика суб'єктів соціальної роботи. Соціальний працівник – суб'єкт професійної соціальної роботи.*

Тема 7. Закономірності, принципи і методи соціальної роботи. *Основні закономірності соціальної роботи. Поняття і різновиди принципів соціальної роботи. Класифікація методів соціальної роботи.*

Тема 8. Організаційні форми соціальної роботи. *Індивідуальна, групова та масова форми соціальної роботи.*

Тема 9. Система соціального обслуговування і соціальних служб в Україні. *Поняття соціального обслуговування. Поняття соціальних служб. Типологія соціальних служб в Україні.*

Тема 10. Соціальні технології у соціальній роботі. *Технології соціальної роботи. Характеристика компонентів технологізації. Етапи реалізації соціальних технологій.*

Розділ 2. Основи етики соціального працівника.

Тема 11. Поняття та зміст професійної етики. *Виникнення професійної етики. Сутність поняття «професійна етика». Особливості професійної етики: загальні, специфічні; професійні моральні норми. Поняття «етикету».*

Тема 12. Поняття моральності у професійній діяльності. *Етичні норми Біблії. Основні етичні положення у Нагорній проповіді Ісуса Христа. Поняття моральності. Сутність основних понять морального виховання. Поняття про мораль. Морально-етичні норми українського народу.*

Тема 13. Роль головних етичних концепцій у соціальній роботі. *Сутність Аристотелівської етичної концепції. Основи етики Канта. Особливості утилітаризму. Релятивізм та індивідуалізм як етичні концепції.*

Тема 14. Благодійність у соціальній роботі. *Історичні аспекти благодійності. Поняття філантропії. Раціональність філантропії у соціальній роботі. Поняття благодійності та милосердя.*

Тема 15. Деонтологія соціальної роботи. *Поняття педагогічної деонтології. відповідальність та обов'язок спеціаліста перед суспільством. деонтологія соціальної роботи, її принципи. професійний обов'язок спеціаліста.*

Тема 16. Система моральних норм у соціальній роботі. *Етика соціальної роботи. Основні категорії етики соціальної роботи. Функції етики соціальної роботи. Фахові цінності та рекомендації спеціалісту. Етичні принципи соціальної роботи. Професійні межі у соціальній роботі. Моделі прийняття рішень соціальним працівником.*

Тема 17. Етичні стандарти соціальної роботи. *Етичні норми, зазначені у Конституції України та інших нормативно-правових документах (Закон України «Про освіту», Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI ст.»), Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», Закон України «Про соціальні послуги»). Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників: Міжнародна декларація етичних принципів соціальної роботи, Міжнародні етичні стандарти соціальних працівників. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України як система професійних дій.*

Тема 18. Етика соціального працівника. *Професіональний статус соціального працівника. Особистісні та моральні якості соціального працівника. Духовно-моральний портрет соціального працівника. Кодекс етики соціального працівника, його основні положення. Етичні принципи соціального працівника. Особисті та моральні якості соціального працівника. Етичні обов'язки соціального працівника: перед клієнтом, по відношенню до своїх колег, по відношенню до керівної організації або керівника, перед професією, перед суспільством.*

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Усього	В тому числі		
		лекції	практичні	самостійна робота
Розділ 1. Теоретичні основи соціальної роботи				
Тема 1. «Соціальна робота як вид професійної діяльності»	11	4	2	6
Тема 2. «Взаємодія теорії та практики соціальної роботи»	8	2		5
Тема 3. «Зміст і структура соціальної роботи»	11	2	2	5
Тема 4. «Становлення соціальної роботи як самостійного напрямку діяльності»	10		2	5
Тема 5. «Нормативно-	10		2	6

організаційні аспекти соціальної роботи»				
Тема 6. «Об'єкти і суб'єкти соціальної роботи»	11	2	2	5
Тема 7. «Закономірності, принципи і методи соціальної роботи»	11	2	2	5
Тема 8. «Організаційні форми соціальної роботи»	10		2	5
Тема 9. «Система соціального обслуговування і соціальних служб в Україні»	9	2		5
Тема 10. «Соціальні технології у соціальній роботі»	10		4	6
Розділ 2. Основи етики соціального працівника				
Тема 11. «Поняття та зміст професійної етики»	11	2	2	6
Тема 12. «Поняття моральності у професійній діяльності»	11	2	2	5
Тема 13. «Роль головних етичних концепцій у соціальній роботі»	8	2		5
Тема 14. «Благодійність у соціальній роботі»	8	2		5
Тема 15. «Деонтологія соціальної роботи»	8	2		5
Тема 16. «Система моральних норм у соціальній роботі»	11	2	2	5
Тема 17. «Етичні стандарти соціальної роботи»	10		2	5
Тема 18. «Етика соціального працівника»	12		2	5
Усього годин	180	26	28	94

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна робота як вид професійної діяльності	2
2	Зміст і структура соціальної роботи	2
3	Становлення соціальної роботи як самостійного напрямку діяльності	2
4	Нормативно-організаційні аспекти соціальної роботи	2
5	Об'єкти і суб'єкти соціальної роботи	2
6	Закономірності, принципи і методи соціальної роботи	2
7	Організаційні форми соціальної роботи	2
8	Соціальні технології у соціальній роботі	4
9	Поняття та зміст професійної етики	2
10	Поняття моральності у професійній діяльності	2
11	Система моральних норм у соціальній роботі	2
12	Етичні стандарти соціальної роботи	2
13	Етика соціального працівника	2
Всього		28

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Введення у соціальну роботу : навчальний посібник / Т. В. Семигіна, І. М. Грига та ін. – К. : «Фенікс», 2001. – 285 с.
2. Вступ до соціальної роботи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. К. : «Академвидав», 2005. – 304 с.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [2-ге вид.] / [за заг. ред. проф. І. Д. Звереві]. – Київ, Сімферополь : Універсам, 2013. – 536 с.
4. Капська А.Й. Соціальна робота : навчальний посібник / А. Й. Капська. – К. : «Слово», 2011. – 400 с.
5. Карпенко О. Г. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» : навчально-методичний посібник / О. Г. Карпенко. – К. : «Слово», 2011. – 248 с.
6. Карпенко О. Г. Теорія і практика соціальної роботи : навчальний посібник / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. – К. : «Слово», 2015. – 408 с.
7. Міщик Л. І. Вступ до спеціальності «Соціальна педагогіка» : навчальний посібник / [авт.-уклад. Л. І. Міщик, О. П. Демченко / за заг. ред. Л. І. Міщик]. – К. : «Слово», 2013. – 328 с.

8. Попович Г. М. Соціальна робота в Україні і за рубежом : навчальний посібник / Г. М. Попович. – Ужгород, 2000. – 245 с.
9. Соціальна педагогіка / За ред. проф. А. Й. Капської. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
10. Соціальна робота в Україні: перші кроки / [під ред. В. Полтавця]. – К. : Видавничий дім «KM Academia», 2000. – 236 с.

Додаткові:

1. Державна молодіжна політика в Україні : словник термінів нормативно-правових актів / Автор-упорядник Є. І. Бородін. – Дніпропетровськ : Герда, 2002. – 337 с.
2. Довідник соціально орієнтованих організацій та установ Сумщини. – Суми, 2004. – 212 с.
3. Зверєва І. Д. Етичний кодекс соціальних працівників України: від ідеї до впровадження / І. Д. Зверєва // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 9-10. – С. 84-87.
4. Важковиховуваність: сутність, причини, реабілітація : методичний посібник / За ред. О. М. Полякової. – Суми, 2007. – С. 50-63.
5. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування / О. В. кубрак. – Суми : Університетська книга, 2001. – 160 с.
6. Малахов В. А. Етика : курс лекцій : навчальний посібник / В. А. Малахов. – 4-те вид. – К. : Либідь, 2002. – 384 с.
7. Мовчан В. С. Етика : навчальний посібник / В. С. Мовчан. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 483 с.
8. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка : навчальний посібник / В. А. Мосіяшенко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. – 176 с.
9. Педагогічна майстерність / За ред. І. А. Зязюна. – К., 2004.
10. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / За заг. ред. А. Й. Капської. – К., 2000.
11. Соціальна робота в Україні : навчальний посібник / І. Д. Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Марченко та ін.; За заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. – К., 2004. – 256 с.
12. Соціальна робота : короткий енциклопедичний словник / В. П. Андрущенко, В. Н. Бех. – К., 2002.
13. Стельмахович М. І. Народна педагогіка / М. І. Стельмахович. – К., 1995. – 240 с.
14. Українська педагогіка в персоналіях : навчальний посібник : У 2 кн. / За ред. О. В. Сухомлинської. – Кн. 1. – К. : Либідь, 2005. – 624 с.
15. Ягупов В. В. Педагогіка: Навчальний посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2003. – 560 с.